MIGRÁCIÓKUTATÓ INTÉZET

HORIZONT 2022/13

Migrációkutató Intézet

Tárik Meszár: **Az ukrán válság veszélyezteti az élelmezésbiztonságot az arab világban**

2022. 05. 09.

Tárik Meszár: Az ukrán válság veszélyezteti az élelmezésbiztonságot az arab világban

ABSZTRAKT

Az arab országok nagymértékben támaszkodnak az Oroszországból és Ukrajnából importált gabonára, hiszen búzájuk több mint 60 százalékát a két országból vásárolják. Azok az államok, amelyek már korábban is gazdasági problémákkal vagy konfliktusokkal néztek szembe, most még nehezebb helyzetben találták magukat, amire sürgősen megoldásokat keresnek. De még ha az importőrök Oroszországot és Ukrajnát le is akarják váltani, számos kihívást kell leküzdeniük, amikor alternatív búzaellátási forrásokat keresnek. Az energiaárak emelkedése tovább fokozza a problémát, s az élelmiszerek és búzatermékek drasztikus áremelkedéséhez vezet. Az olaj magas ára pedig meglehetősen költségessé teszi a búza importját a távoli termelőktől, legyen szó akár Észak- vagy Dél-Amerikáról, vagy éppen Ausztráliáról.

1. BEVEZETÉS

A közel-keleti és észak-afrikai (angol betűszóval „MENA") régió a világ legnagyobb gabona- és egyéb alapvető élelmiszer-importőrei közé tartozik. Ezen államokba kerül a nemzetközi búzaimport közel 17 százaléka – ennek mintegy 76-88 százaléka három országba áramlik: Algériába, Egyiptomba és Marokkóba. Az egy főre jutó élelmiszerimport magasabb, mint bármely más régióban, és egyes országokban elérheti a belföldi fogyasztás 25 vagy akár 50 százalékát.[1] Az élelmiszerimporttól való nagymértékű függőség okai az alacsony termelési teljesítményben (az éghajlati korlátok és az öntözési lehetőség hiánya miatt), a gyorsan növekvő belső keresletben (a közel-keleti térség országaiban találhatók a világ leggyorsabban növekvő népességei), valamint a több évtizedes strukturális gazdasági problémákban és az exportorientált agrárpolitikában keresendők, amelyek rontották a helyi élelmiszertermelési kapacitásokat.[2] Az importfüggőség viszont nagyobb sebezhetőséget jelent a nemzetközi élelmiszerpiacok áringadozásaival szemben, amelyeket a korlátozó kereskedelmi politikák, a pénzügyi spekuláció, a változó energiaárak vagy a főbb exportáló országokban tapasztalható kedvezőtlen éghajlati események idéznek elő.

2. AZ OROSZ-UKRÁN HÁBORÚ HATÁSA AZ ÉLELMISZER-KERESKEDELEMRE ÉS AZ ELLÁTÁSI LÁNCOKRA

Ukrajna orosz inváziója felfedte az energiarendszer mögött meghúzódó sebezhetőséget, valamint elkerülhetetlenül felgyorsítja a globális élelmiszerválságot is. Egyes régiók erősebben érintettek, mint mások. A COVID-19 válsághoz

[1] CLIMATE DIPLOMACY, é.n.
[2] FAO, 2016.

hasonlóan ez a háború is érinti a mezőgazdaságot, az élelmiszertermelést, és közvetlenül fenyegeti az élelmezésbiztonságot. A fennálló egyenlőtlenségek fokozódnak. Nyugat-Afrikában például, ahol a túlhalászás, valamint a pusztító halolaj- és hallisztipar már a megélhetést is veszélyezteti, az éhezők aránya rekordszintre nőtt.[3] Az olyan törékeny országokat, mint Szíriát, Libanont vagy Jement magában foglaló Közel-Kelet és Észak-Afrika vonatkozásában elmondható, hogy több millió háztartás küzd a megugró élelmiszerárak ellen.

Az ENSZ szerint 2022 márciusában az élelmiszerárak a valaha volt legmagasabb szintre emelkedtek Oroszország ukrajnai inváziója következtében, és e trend folytatódhat világszerte. A MENA-országok elsősorban Ukrajnától és/vagy Oroszországtól függnek élelmiszerimportjuk, különösen a gabonafélék tekintetében. Oroszország és Ukrajna a világ két legnagyobb gabonaexportőre. 2020-ban Oroszország a világ búzaexportjának 18,7 százalékát, míg Ukrajna 9,1 százalékát adta. Az Ukrajnából származó búza- és kukoricaexport 40 százaléka a közel-keleti térségbe kerül. A jelenleg is zajló konfliktus komoly zavarokat okoz a gabonafélék és olajos magvak ellátási láncában, növeli az élelmiszerárakat, és várhatóan jelentősen megemeli a hazai termelési költségeket az agrárszektorban. Oroszország és Ukrajna a búza globális kereskedelmének több mint 30 százalékát, az árpa esetében 32 százalékát, a kukoricánál pedig 17 százalékát adja, a napraforgóolajok, magvak és takarmány esetében pedig 50 százalék feletti a részesedésük. Például Libanon is nagymértékben függ az Ukrajnából és Oroszországból származó búzaimporttól. A vámügyi adatok azt mutatják, hogy 2020-ban Libanon búzafelhasználásának 81 százalékát Ukrajnából, 15 százalékát pedig Oroszországból importálta.[4]

A Közel-Keleten és Észak-Afrikában emberek milliói szenvedtek az éhezés és az alultápláltság súlyos következményeitől már jóval azelőtt, hogy a COVID-19 világjárvány zavart okozott volna az ellátási láncokban és visszavetette volna az állami költéseket. Most az ukrajnai háború tovább fokozza az élelmiszer-ellátásra eddig is jellemző bizonytalanságot.[5] A Világbank szerint 2020-ban a világ lakosságának 6 százalékát adó MENA-régióban élt a világ élelmezésbiztonság hiányával szembesülő népességének 20 százaléka.[6] Mivel több millió ember él mélyszegénységben a világ egyik legegyenlőtlenebb régiójában, az élelmiszerárak emelkedése valószínűleg pusztító hatású lesz. Ciklikus kapcsolat van az élelmezésbiztonság hiánya és a konfliktusok között: az élelmezésbiztonság hiánya súlyosbítja a konfliktusokat, a konfliktusok pedig rontják az élelmezésbiztonsági helyzetet.

3. SÚLYOS IMPORTFÜGGŐSÉG

Fontos tudni, hogy a közel-keleti és észak-afrikai régiót általában nagy élelmiszerimport-függőség jellemzi, bár az egyes államok között jelentős különbségek vannak. Míg például Törökország és Izrael kevésbé, addig Szaúd-Arábia vagy éppen Egyiptom jelentősen támaszkodnak a külső élelmiszerpiacokra. Ez a helyzet különösen kiszolgáltatottá teszi a régiót

[3] TAZROUTI, 2022.
[4] THE GUARDIAN, 2022.
[5] ARABI21, 2022.
[6] TAZROUTI, 2022.

a nemzetközi élelmiszerárak ingadozásának hatásaival szemben. Ugyanakkor számos MENA-ország politikai stabilitása régóta ahhoz kötődik, hogy készletek és támogatások rendszerén keresztül képesek megfizethető árakat biztosítani a kenyér és más alapvető élelmiszerek vonatkozásában. Az élelmiszerek inflációjának fellángolásait – akár külső sokkok, akár a támogatások megszüntetése okozta – gyakran kísérték tiltakozások és erőszakos elnyomás. Például Egyiptomban véres zavargások törtek ki,[7] miután 1977-ben megszüntették a kenyértámogatásokat,[8] és hasonló események történtek más MENA-országokban is. A politikai törékenység és a nemzetközi élelmiszerpiacoktól való nagymértékű függés kombinációja számos MENA-országban könnyen társadalmi instabilitást eredményez, amely gyakran a globális élelmiszerár-emelkedések nyomán alakul ki. Jó példa erre a régiót 2011-ben megrázó forradalmak sorozata – amelyet gyakran „arab tavasznak" is neveznek –, amely egybeesett a FAO[9] élelmiszerár-indexének történelmi csúcsdöntésével.[10] 2010 decemberétől Tunéziában az erőszakos és erőszakmentes tiltakozások forradalmi hulláma gyorsan elterjedt Észak-Afrika és a Közel-Kelet további államaiban, és az autokratikus rezsimek megdöntéséhez vezetett Tunéziában és Egyiptomban, valamint elhúzódó konfliktushoz Szíriában, Líbiában és Jemenben, de sok más országban is voltak tiltakozások és összecsapások kormányerőkkel. Azonban érdemes óvatosan kezelni az élelmiszerek inflációjának szerepét az arab tavasz előidézésében.[11] A probléma ennél lényegesen komplexebb, mivel a helyi forradalmak kirobbanásában az élelmiszerár-index emelkedésén túl markáns szerepet játszottak az egyre mélyülő társadalmi egyenlőtlenségek és az évekig tartó politikai jogfosztottság is, amelyek szintén katalizátorként hatottak.

Ahogy az IPCC[12] legutóbbi jelentése is mutatja, a MENA-régió az éghajlati viszonyokat tekintve a világ egyik legérzékenyebb területe.[13] A régió már most is olyan környezeti stresszt ényezőket tapasztal, mint a vízhiány, a levegőszennyezés és a rossz hulladékgazdálkodás, valamint a talaj termékenységének, a biológiai sokféleségnek és a tengeri élővilágnak a csökkenése. Az érintett közösségek érzik a klímaromlás hatásait az élelmiszer- és vízbiztonságra nézve. A csökkenő terméshozam és bevétel – különösen a kistermelők esetében – rontja a megélhetést, főképp az elsősorban mezőgazdaságból élő legszegényebb háztartások esetében. Kiemelendő, hogy a régión belül Jemen helyzetét a világ legsúlyosabb humanitárius válságának minősítették, ugyanis a lakosság 80 százaléka segítségre szorul. Az ENSZ adatai szerint 2022 második felében több mint 17 millióra emelkedhet az élelmiszersegélyre szorulók száma az említett országban.[14]

---

[7] MASRAWY, 2015.

[8] „Kenyérlázadás" Egyiptomban: az 1977-es egyiptomi „kenyérlázadás" (*Intifádatu-l-Khubz*) egy lázadássorozat volt, amely Egyiptom több nagyvárosát is érintette. Az 1977. január 18-19-i eseményeken több ezer ember vett részt az alapvető élelmiszerek állami támogatásának megszüntetése miatt. A tüntetésekben 70-en meghaltak és több mint 550-en megsebesültek. A felkeléseket csak a hadsereg bevetését követően tudták megfékezni. Lásd: MASRAWY, 2015.

[9] FAO: Food and Agriculture Organization of the United Nations (Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete)

[10] FAO, 2022a.

[11] CLIMATE DIPLOMACY, é.n.

[12] IPCC: Intergovernmental Panel on Climate Change (Éghajlatváltozási Kormányközi Testület)

[13] CLIMATE DIPLOMACY, é.n.

[14] AL-ARÍFÍ, 2022.

4. A HUMAN RIGHTS WATCH (HRW) JELENTÉSE[15]

A Human Rights Watch márciusban kiadott jelentése szerint a kormányoknak gondoskodniuk kell arról, hogy az ukrajnai konfliktus ne súlyosbítsa a Közel-Keleten és Észak-Afrikában kialakult élelmiszerválságot, és meg kell védeniük a megfizethető, megfelelő élelmiszerhez való hozzájutás jogát mindenki számára. Az orosz-ukrán háborúval összefüggésbe hozható fennakadások már most is súlyosbítják az egyébként is emelkedő élelmiszerárakat és mélyítik a szegénységet.

„*A globális élelmiszerláncok globális szolidaritást követelnek a válság idején*" – mondta Lama Fakih, a Human Rights Watch közel-keleti és észak-afrikai igazgatója. „*Az élelmiszerellátás és a megfizethetőség megoldására irányuló összehangolt fellépés nélkül az ukrajnai konfliktus elmélyíti a világ élelmiszerválságát, különösen a Közel-Keleten és Észak-Afrikában*."[16]

A HRW szerint a nemzetközi emberi jogi törvények értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy elegendő és megfelelő élelmiszerhez jusson. Oroszország ukrajnai inváziója a kenyér és más alapvető élelmiszerek árának emelkedéséhez vezetett, különösen az Ukrajnából származó gabonától erősen függő közel-keleti és észak-afrikai országokban, ezért a kormányoknak sürgősen fel kell lépniük az élelemhez való jog védelmében.

A FAO szerint Ukrajna rendelkezik a világ legtermékenyebb talajának egyharmadával, és exportjának 45 százaléka mezőgazdasági eredetű.[17] A világ vezető napraforgóolaj-, repce-, árpa-, kukorica-, búza- és baromfiexportőrei közé tartozik. Az ország búzatermelésének nagy része Kelet-Ukrajna azon területeiről származik, ahol a jelenlegi konfliktus a legsúlyosabb. 2022. március 9-én Ukrajna betiltotta a gabona és más élelmiszeripari termékek exportját, hogy megakadályozza a hazai humanitárius válságot. Még ha ezeket az ellátásilánc- megszakításokat hamarosan meg is oldják, a problémák várhatóan fennmaradnak majd, mert a gazdálkodók menekülnek a harcok elől és a konfliktus tönkreteszi az infrastruktúrát és a berendezéseket. A harcok a közelgő betakarítást is súlyosan visszavethetik. Ahogy már említettük, az alapvető élelmiszerek árai már világszerte emelkedtek a járvány okozta élelmiszer-ellátási lánc megszakadása miatt, és a konfliktus ezt tovább fokozta.

4. AZ ARAB ORSZÁGOKRA GYAKOROLT KÖZVETLEN HATÁSOK ÉS AZ AZOKRA ADOTT REAKCIÓK

A továbbiakban részletesen megvizsgáljuk, hogy az előzőkben ismertetett problémák milyen reakciókat váltottak ki a különböző arab országokban. Az ismertetésben négy csoportot különböztetünk meg: az Öböl-menti országokat, az észak-afrikai régiót, a krízisekkel és konfliktusokkal sújtott arab államokat, valamint a több mint 105 millió fős[18] népességgel bíró legnépesebb arab országot, Egyiptomot.

---

[15] HRW, 2022.
[16] CNN, 2022.
[17] FAO, 2022b.
[18] WORLDOMETER, 2022.

4.1. AZ ÖBÖL-MENTI GAZDAGABB ÁLLAMOK

E csoportot mindenképpen érdemes külön tárgyalni, mivel az e térségben található országok erőforrásaikat és gazdasági lehetőségeiket tekintve sokkal magasabb szinten állnak, mint más arab államok, ezáltal a válságkezelésük is teljesen különbözik. Az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete szerint az Egyesült Arab Emírségek (54 százalék) és az Ománi Szultánság (70 százalék) búzaimportjában a legmagasabb az Oroszországból és Ukrajnából érkező búza az Öböl-menti országok közül. A FAO jelezte, hogy a két országot nagymértékben érintik majd az Ukrajna elleni orosz háború következményei. A jelentés szerint nem a búza beszerzése fogja okozni a problémát, hanem az áremelkedés, amely már így is kritikus szintet ért el az elmúlt években.

Az Egyesült Arab Emírségek már a válság kibontakozása előtt megkezdte kidolgozni élelmezésbiztonsági stratégiáját. Az élelmiszer-ellátás bizonytalanságát már korábban felismerve egyre többet fektetnek be a helyi mezőgazdasági termelésbe, növelik a tárolási kapacitást, diverzifikálják az élelmiszer-beszállítókat és bővítik a mezőgazdasági beruházásokat a jelentős termőfölddel rendelkező régiókban. Az Egyesült Arab Emírségek élelmezésbiztonsági tanácsot hozott létre, az Öböl-menti Együttműködési Tanács pedig egy kuvaiti javaslatot fogadott el[19] egy regionális hálózat létrehozására az élelmiszer-ellátás biztosítása érdekében.

Vannak olyan Öböl-menti arab országok, mint például Szaúd-Arábia, amelyek proaktív módon akarnak túljutni az élelmiszerválságon. A Királyság olyan mennyiségben tervez durumbúzát termelni, hogy az fedezze a hazai fogyasztást. Szaúdi hivatalos források[20] azt közölték, hogy folyamatban van egy program a magas hozamú és jó minőségű durumbúza fajták három fázisban történő előállítására. Az így létrejövő fajtákat a magas akklimatizációs képesség és a genetikai stabilitás fogja jellemezni. Több mint nyolc évet vesz igénybe a fajták előállítása, de a búza gyorstenyésztési programjának betartásával az időtartam öt évre rövidül, és keresztezéssel új durumfajták fognak létrejönni. A földművelésügyi minisztériumnak – néhány más fontos növényhez hasonlóan – sikerült befektetési lehetőséget létrehoznia a durumbúza helyben történő előállítására. A sivatagi ország célja, hogy a búza folyamatosan elérhető legyen, így magas szintű élelmezésbiztonság valósítható meg.

4.2. ÉLELMISZER-INFLÁCIÓ ÉSZAK-AFRIKÁBAN

Az orosz-ukrán háborútól függetlenül az észak-afrikai arab országokban, Tunéziában, Algériában és Marokkóban olyan mértékű élelmiszer-infláció tapasztalható, amelyre a több mint egy évtizeddel ezelőtti arab tavasz kirobbanása óta nem volt példa. Az élelmiszer-ellátás törékenységében az is szerepet játszik, hogy nem hajtanak végre megfelelő intézkedéseket a megnövekedett vízhiány és az éghajlatváltozás negatív hatásainak kezelésére.

[19] AGSIW, 2022.
[20] AL ARABIYA, 2022.

Ezen államok fő sérülékenysége, ahogy már említettük, az emberi fogyasztásra és állati takarmányozásra szánt gabonaimporttól való nagymértékű függés. A gabonafélék globális átlagára 2021 szeptemberében 27,3 százalékkal nőtt az előző év szeptemberéhez képest, és azóta az árak még gyorsabb ütemben emelkedtek. Tunézia, Algéria és Marokkó háztartásai számára az élelmiszerválság leginkább a kenyér árában érezhető. A kenyérgyártáshoz használt búza ára 2021 harmadik negyedévének végén 271 dollár volt tonnánként, ami 22 százalékos éves növekedést jelent. 2021 negyedik negyedévében az ár tovább emelkedett, ugyanis a globális készletek zsugorodtak, mivel az Egyesült Államokban, Kanadában, Oroszországban és a fekete-tengeri régió többi termelőjének termése kárt szenvedett az aszályok, a fagy és a heves esőzések miatt.[21]

Az előzőkben ismertetett adatok még az orosz-ukrán háborút megelőző időszakból származnak, de a mostani konfliktus fokozottan rontani fogja a jelenlegi helyzetet, mivel ahogy már szó volt róla, ez a két ország nagyobb mennyiségben exportál gabonaféléket a Közel-Keletre és Észak-Afrikába egyaránt. A MENA-régió államainak élelmiszer- és vízválsághoz hozzájáruló problémáira kevés az azonnali megoldás. Az új gátak, öntözőrendszerek és sótalanító létesítmények, valamint az ezeket működtető további erőművek építéséhez nagyarányú tőkebefektetés szükséges, ami nem mellesleg rendkívül időigényes. E problémák megoldásához mindenekelőtt szakpolitikai tervezésre és az intézkedések végrehajtásához szükséges jó kormányzásra lenne szükség.

A növekvő élelmezésbiztonsági aggodalmakra válaszul az észak-afrikai arab államok élelmiszer-protekcionista politikákat hajtanak végre az infláció megakadályozása és a helyi élelmiszer-ellátás védelme érdekében. Ezek az országok az elmúlt hónapban csökkentették vagy betiltották a kulcsfontosságú élelmiszerek exportját az élelmiszer- és üzemanyagárak emelkedése következtében kialakult aggodalmak miatt. Algéria bejelentette, hogy betiltja a búza, a cukor, a növényi olaj, a tészta és a búzadara kivitelét, Marokkó pedig a paradicsomexportot csökkenti.

4.3. A KRÍZISEKKEL ÉS KONFLIKTUSOKKAL SÚJTOTT ARAB ÁLLAMOK NEHÉZSÉGEI

Libanon rendkívüli módon érintett a válságban. 2020-ban az arab ország teljes búzaimportjának mintegy 80 százaléka Ukrajnából, további 15 százaléka pedig Oroszországból származott a hivatalos vámadatok szerint.[22] Február 25-én a libanoni gazdasági miniszter közölte, hogy az ország búzatartaléka mindössze egy hónapra elegendő, mivel a fővárosi kikötőben 2020. augusztus 4-én bekövetkezett robbanás következtében megsemmisültek a korábban négyhavi búzatartalékot biztosító bejrúti gabonasilók.[23] Az ipari miniszter március 5-én Twitter-üzenetben közölte, hogy Libanon megkezdi a búza adagolását, és más alternatív ellátási források után kutatnak. A miniszter azt is hozzátette, hogy ez nem speciálisan libanoni,

[21] TANCHUM, 2021.
[22] AP NEWS, 2022.
[23] AP NEWS, 2022.

hanem az egész világot érintő válság.[24] A kormány Kanadából, Ausztráliából és az Egyesült Államokból próbál búzát importálni. Törökország március 13-án bejelentette, hogy több mint 500 000 tonna élelmiszersegélyt adományoz Libanonnak.

Líbia búzaimportjának több mint 40 százaléka Ukrajnától származik. A gazdasági és kereskedelmi minisztérium február 26-án közölte, hogy az országnak hat hónapra elegendő stratégiai búzatartaléka van, de mégsem tudták megakadályozni a több líbiai városban megjelenő lisztellátási zavarokat.[25] A líbiai kormány a válság megoldása érdekében stabilizálta az árakat (50 kg lisztért legfeljebb 110 líbiai dinárt/22 amerikai dollárt kérhetnek el).[26] Azonban az egy évtizednyi időszakos fegyveres konfliktusok, a politikai patthelyzet, a központi hatalom összeomlása és a felelősségre vonhatatlan hadurak megjelenése után a lakosság nagy része támogatásra szorul, és ha nem kezelik megfelelően ezt a válságot, akkor súlyos élelmiszerhiány léphet fel az afrikai arab országban.

Szíriában már most is súlyos búzahiány van a régóta fennálló gazdasági válság és az évtizedes fegyveres konfliktusban megsemmisült infrastruktúra miatt. A szír kormány elsősorban Oroszországra támaszkodik a búzaimport hiányának megszüntetésében. 2021 decemberében a kormány megállapodást kötött Oroszországgal, hogy 2022-ben 1 millió tonna búzát importálnak orosz hitelből. A Világélelmezési Program szerint Szíriában 13,4 millió embert sújt az élelmiszerhiány. Az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete 2021 decemberében úgy becsülte, hogy Szíria búzatermelése 2021-ben körülbelül 1,6 millió tonnával maradt el az előre jelzett szükségletektől, részben azért, mert Szíriát akut aszály sújtja.[27] Az ukrán-orosz konfliktus valószínűleg súlyosbítja a jelenlegi szíriai válságot, különösen azért, mert felfüggesztették Oroszország és Szíria között a búzaimportról szóló megállapodást. A szíriai kormány február végén intézkedéseket hozott a búza- és az üzemanyag-tartalékok adagolására vonatkozóan.[28] Emellett elkötelezték magukat a búzaimport finanszírozásának prioritása mellett is. Az északnyugat-szíriai hatóságok Törökországon keresztül beszerzett búzával és liszttel látják el a térséget, de Törökország búzájának 90 százalékát Ukrajnából importálja.[29]

Jemenben az évek óta tartó háború miatt kifejezetten súlyos humanitárius krízis bontakozott ki. Az ukrajnai háború valószínűleg tovább fokozza az élelmiszer-ellátás bizonytalanságát, mivel az ország búzájának legalább 27 százalékát Ukrajnából, 8 százalékát pedig Oroszországból importálja. Az elmúlt években ugrásszerűen megemelkedett élelmiszerárak miatt a lakosság több mint fele élelmiszersegélyre szorul, míg a jemeni riál erőteljes leértékelődése megdrágította az importált élelmiszereket, olajat és egyéb szükségleti cikkeket, és drámai módon csökkentette a háztartások vásárlóerejét.

Irakot továbbra is szárazság sújtja, és az iraki mezőgazdasági minisztérium a közelmúltban a felszíni vízhiány miatt 50 százalékkal csökkentette a mezőgazdasági növénytermesztést az

[24] BOUCHIKIAN, 2022.
[25] AL WASAT, 2022.
[26] AL WASAT, 2022.
[27] RELIEFWEB, 2021.
[28] RELIEFWEB, 2021.
[29] RELIEFWEB, 2021.

ország öntözött területein az előző évihez képest – derül ki a Globális Mezőgazdasági Információs Hálózat (GAIN)[30] jelentéséből. Az USDA[31] a 2022-23-as búzatermelést 3,25 millió tonnára prognosztizálja, amely jóval elmarad a 2021-22-es termésévre becsült 5,47 millió tonnától. Ezért az iraki búzafogyasztás folyamatos növekedése mellett a 2022-23-as időszakban az import várhatóan eléri a 3,4 millió tonnát, ami 1,2 millió tonnás növekedést jelent 2021-2022-höz képest.[32] Irak próbálja függetleníteni magát az orosz-ukrán háború negatív hatásai alól, ezért főként Ausztráliából importálja a búzát, és ezért hajlandó jóval magasabb árat megadni.[33]

4.4. EGYIPTOM BÚZA-FELHALMOZÁSA

Több mint 70 millió egyiptomi szorul rá a „támogatott kenyérre".[34] Emellett, ahogy már említettük, Egyiptom a világ legnagyobb búzavásárlója és a legnagyobb búzaimportőr Oroszországból és Ukrajnából egyaránt. 2021-ben Egyiptom búzaimportjának körülbelül 80 százaléka Oroszországból és Ukrajnából származott. Február 23-án Musztafa Madbúlí miniszterelnök egy kormányülésen kijelentette, hogy Egyiptom jelenlegi búzakészlete négy hónapra elegendő. Április közepén a helyi termést betakarították, így a készlet körülbelül kilenc hónaposra bővült. 2021 augusztusában Abd el-Fatták esz-Szíszi elnök kijelentette, hogy megszüntetik az évi 3 milliárd dollárba kerülő kenyértámogatást.[35] A kenyértámogatások ügye politikailag rendkívül érzékeny az 1977-es „kenyérlázadások" óta, amelyek Anvar Szadat elnök bejelentése után törtek ki a liszt, a rizs és az étolaj támogatásának megszüntetése miatt.[36]

5. KONKLÚZIÓ

Az orosz-ukrán konfliktus globális élelmiszerválsággal fenyeget, amely az éhezést és az alultápláltságot növelheti a Közel-Keleten, Észak-Afrikában, Közép-Ázsiában és még azon túl is. A különböző élelmiszerek és azok alapanyagai, az üzemanyag és a műtrágya ritka árucikkekké válhatnak, amelyeket – ha az ukrajnai harcok tovább folytatódnak – bizonyos területeken csak kevesek élvezhetnek majd a jövőben. A háború egy kétéves világjárvány után robbant ki, amely világszerte rontotta az életkörülményeket, redukálta a pénzügyi forrásokat és a szegény országokat különösen érzékenyen érintette. A fiskális nehézségekhez és az inflációhoz extrém időjárás is társult árvizek és aszályok formájában, amelyek tovább fokozták a világgazdaság már amúgy is jelentős stresszhelyzetét, hátráltatva a kilábalást. A különböző arab országok kríziskezelése között láthatunk hasonlóságokat és eltéréseket is. Az olajban gazdag államok a jövőbeni önellátásra törekednek, amelynek elérésére nagy energiákat mozgósítanak. A törékeny gazdasági helyzetben lévő országok viszont nemzetközi segélyekre szorulnak, valamint próbálnak készleteket felhalmozni és más helyekről importálni, amit viszont az olajár megugrása miatt kialakuló magas üzemanyagárak nehezítenek.

---

[30] GAIN: az Egyesült Államok Mezőgazdasági Minisztériumának (USDA) Mezőgazdasági Szolgálata.
[31] Az Egyesült Államok Mezőgazdasági Minisztériuma
[32] DONLEY, 2022.
[33] ALDROUBI, 2022.
[34] SALEM ET AL. 2021.
[35] SKY NEWS ARABIYA, 2021.
[36] AL MASRY AL YOUM, 2013.

FELHASZNÁLT IRODALOM

AGSIW (2022): الأزمة الأوكرانية تعمق انعدام الأمن الغذائي في الشرق الأوسط وأفريقيا [Az ukrán válság elmélyíti az élelmiszer-ellátás bizonytalanságát a Közel-Keleten és Afrikában]. Agsiw, 2022.04.11. Forrás: https://agsiw.org/ar/the-ukraine-crisis-deepens-food-insecurity-across-the-middle-east-and-africa-arabic/(Megtekintve: 2022.04.26.)

AL ARABIYA (2022): السعودية تخطط لإنتاج "قمح الديورم "بكميات تغطي الاستهلاك المحلي [Szaúd-Arábia olyan mennyiségben tervez „durumbúzát" termelni, ami fedezni fogja a hazai fogyasztás]. Al Arabiya, 2022.04.03. Forrás: https://tinyurl.com/5n66st9y (Megtekintve: 2022.04.27.)

AL-ARÍFÍ (2022): تراجع دعم المانحين وحرب أوكرانيا ..أزمة جوع غير مسبوقة تُهدّد اليمن [Az adományozók támogatásának csökkenése és az ukrajnai háború: példátlan éhségválság fenyegeti Jement]. Al Jazeera, 2022.03.17. Forrás: https://tinyurl.com/bdytz945 (Megtekintve: 2022.04.27.)

ALDROUBI, Mina (2022): *Iraq's multibillion-dollar wheat import bill: how war in Ukraine affects the wider world.* The National News, 2022.02.25. Forrás: https://www.thenationalnews.com/mena/2022/02/25/ukraine-war-leaves-iraq-facing-multibillion-dollar-wheat-import-bill/ (Megtekintve: 2022.04.25.)

AL MASRY AL YOUM (2013): انتفاضة الخبز وثورة الجوع ..1977-2013 [Kenyérlázadás és az éhezők forradalma]. Al Masry Al Youm, 2013.01.16. Forrás: https://www.almasryalyoum.com/news/details/282271 (Megtekintve: 2022.04.27.)

AL WASAT (2022): وزارة الاقتصاد بحكومة «الوحدة» تحدد 5 آليات لحل أزمة الدقيق [A Gazdasági Minisztérium öt eszközt határoz meg a lisztválság megoldása érdekében]. Al Wasat, 2022.03.03. Forrás: http://alwasat.ly/news/libya/351293 (Megtekintve: 2022.04.25.)

AP NEWS (2022): *Ukraine crisis worries Lebanon over its wheat reserves*. Ap News, 2022.02.25. Forrás: https://apnews.com/article/russia-ukraine-business-europe-economy-agriculture-df5ed70d8a8111e3f0eb4402cf0474c6 (Megtekintve: 2022.04.23.)

ARABI21 (2022): حرب أوكرانيا تهدد بالتسبب في أزمة غذاء عالمية [Az ukrán háború globális élelmiszerválsággal fenyeget]. Arabi21, 2022.03.21. Forrás: https://tinyurl.com/3t8yctm6 (Megtekintve: 2022.04.27.)

BOUCHIKIAN, George (2022): Twitter-bejegyzés. Twitter, 2022.03.05. Forrás: https://mobile.twitter.com/Gbouchikian22/status/1500177862854426627 (Megtekintve: 2022.04.27.)

CLIMATE DIPLOMACY (é.n.): *Food price volatility and fragility in the MENA region*. Climate Diplomacy. Forrás: https://climate-diplomacy.org/case-studies/food-price-volatility-and-fragility-mena-region (Megtekintve: 2022.04.25.)

CNN (2022): *Invasion could worsen food crisis in the Middle East and North Africa, says Human Rights Watch*. CNN, 2022.03.21. Forrás: https://edition.cnn.com/europe/live-news/ukraine-russia-putin-news-03-21-22/h_3489da6e052f33fedbf5675d1c0f6439 (Megtekintve: 2022.04.27.)

DONLEY, Arvin (2022): *Drought forcing Iraq to increase wheat imports*. World-grain, 2022.04.19. Forrás: https://www.world-grain.com/articles/16785-drought-forcing-iraq-to-increase-wheat-imports (Megtekintve: 2022.04.27.)

FAO (2016): مؤتمر منظمة الأغذية والزراعة الإقليمي للشرق الأدنى [A FAO regionális konferenciája a Közel-Keletért. FAO, 2016. Forrás: https://www.fao.org/3/mp852a/mp852a.pdf (Megtekintve: 2022.04.26.)

FAO (2022a): حالة الأغذية في العالم [A világ élelmiszerügyi állapota]. FAO, 2022.04.08. Forrás: https://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/ar/ Megtekintve: 2022.04.24.)

FAO (2022b): *The importance of Ukraine and the Russian Federation for global agricultural markets and the risks associated with the current conflict*. FAO, 2022. Forrás: https://www.fao.org/3/cb9013en/cb9013en.pdf (Megtekintve: 2022.04.25.)

HRW (2022): الغزو الروسي لأوكرانيا يُفاقم الجوع في الشرق الأوسط وشمال أفريقيا [Ukrajna orosz inváziója súlyosbítja az éhezést a Közel-Keleten és Észak-Afrikában]. HRW, 2022.03.21. Forrás: https://www.hrw.org/ar/news/2022/03/21/381463 (Megtekintve: 2022.04.23.)

MASRAWY (2015) فيديو وصور نادرة عن انتفاضة الخبز [Ritka videó és képek a kenyérlázadásról]. Masrawy, 2015.01.20. Forrás: https://tinyurl.com/2fpx9fmw (Megtekintve: 2022.04.24.)

RELIEFWEB (2021): *Special Report: 2021 FAO Crop and Food Supply Assessment Mission to the Syrian Arab Republic*. Reliefweb, 2021.12.17. Forrás: https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/special-report-2021-fao-crop-and-food-supply-assessment-mission-syrian (Megtekintve: 2022.04.27.)

SALEM, Aida – OMAIMA, Ismail – MAMDOUH RANA (2021): *The state and subsidized bread: Stuck between a strained budget and public anger*. Madamaasr, 2021.12.22. Forrás: https://www.madamasr.com/en/2021/12/22/feature/politics/the-state-and-subsidized-bread-stuck-between-a-strained-budget-and-public-anger/ (Megtekintve: 2022.04.22.)

SKY NEWS ARABIYA (2021): السيسي: حان الوقت لرفع سعر الخبز المدعوم [Esz-Szíszi: Eljött az idieje a támogatott kenyér árának megemelésére]. Sky News Arabia, 2021.08.03. Forrás: https://tinyurl.com/4ccmxvpd (Megtekintve: 2022.04.27.)

TANCHUM, MICHAEL (2021): *The Fragile State of Food Security in the Maghreb: Implication of the 2021 Cereal Grains Crisis in Tunisia, Algeria, and Morocco*. In MEI. 2021.11.09. Forrás: https://www.mei.edu/publications/fragile-state-food-security-maghreb-implication-2021-cereal-grains-crisis-tunisia (Megtekintve: 2022.04.20.)

TAZROUTI, Mohammed (2022): *The invasion of Ukraine is supercharging food insecurity in the Middle East and North Africa*. Greenpeace, 2022.04.12. Forrás: https://www.greenpeace.org/international/story/53163/russia-invasion-of-ukraine-supercharging-food-insecurity-middle-east-north-africa/ (Megtekintve: 2022.04.27.)

THE GUARDIAN (2022): *Global food prices rise to highest ever levels after Russian invasion*. The Guardian, 2022.04.08. Forrás: https://www.theguardian.com/global-development/2022/apr/08/global-food-prices-rise-to-highest-ever-levels-after-russian-invasion-ukraine-wheat (Megtekintve: 2022.04.23.)

WORLDOMETER (2022): Egypt population. Forrás: https://www.worldometers.info/world-population/egypt-population/ (Megtekintve: 2022.04.23.)

HORIZONT ELEMZÉSEK

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

Szerkesztés és tördelés: Tóth Klaudia

Lektorálta: Janik Szabolcs

Borítókép: shutterstock.com

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

Az elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Migrációkutató Intézet álláspontjának.

© Tárik Meszár, 2022

© Migrációkutató Intézet, 2022

ISSN 2677-1780